

Datum 2024-06-18
Diarienummer 2024-9069

Kommunstyrelsen, Stockholms stad
kommunstyrelsen@stockholm.se

Yttrande över remiss av Miljöprogram 2030 för Stockholms stad, KS 2023/682

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen bedömer att Stockholms stad har tagit fram ett ambitiöst och relevant förslag på miljöprogram för Stockholms stad. Vi ser det som en positiv utveckling av programmet att programperioden förlängs och gäller till 2030. Även om det är bråttom att ställa om till ett hållbart samhälle är det samtidigt ett arbete som gynnas av långsiktighet och goda förutsättningar att planera arbetet.

En rättvis och inkluderande omställning

Miljöförvaltningen ser positivt på att Stockholms stad har vägt in den sociala dimensionen i omställningen och formulerat mål för en rättvis och inkluderande omställning. För att nå framgång med både sociala och ekologiska mål behöver städer utforma sina verksamheter så att de stärker en rättvis omställning och jobba för att medborgare blir delaktiga och har inflytande på omställningen.

Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Miljöförvaltningen ser positivt på att inkludera det cirkulära perspektivet även i målsättningarna. Göteborgs Stads erfarenhet är att det i detta arbete är viktigt att ha en systemsyn på varor och tjänster, där anskaffning (exempelvis via inköp) är en del, men också användning, avyttring och att organisera och styra mot mer cirkulära flöden. Det är lätt att fastna i kravställning vid inköp. För att uppnå sina miljömål behöver städer även jobba med underhåll, markandsdialog/marknadsutveckling, återbruk, ändrade affärsmodeller, cirkulära tjänster, ökade livslängder med mera.

Ett giftfritt Stockholm

När det gäller målet "Ett giftfritt Stockholm" bedömer miljöförvaltningen att det är en potentiell brist att det etablerade begreppet utfasningsämnen inte nämns i målet utan enbart i indikatorerna. Det skulle vara tydligare om det bredare arbetet med att eliminera utfasningsämnen beskrevs i programmet. Vi ser en viss risk att det annars kan tolkas som en minskad ambitionsnivå. Detta gäller även för delmål 6.1, där ämnen som inte ska få förekomma i varor som köps in listas. Stockholms stad har valt att i denna beskrivning av målet begränsa sig till enbart varor och inte kemiska produkter, samt valt ut specifika ämnesgrupper i stället för att inkludera alla utfasningsämnen. Med denna avgränsning riskerar viktiga poster missas. Att lyfta utfasningsämnen i stort hade gett en bättre övergripande bild av åtgärder för att nå giftfrimålen.

Arbetssätt för att nå målen

Miljöförvaltningen ser positivt på att programmet beskriver arbetssätt för att nå målen, men är osäker på om de beskrivna arbetssätten motsvarar vad som krävs för att nå de ambitiösa målen. Miljöförvaltningens erfarenheter är att det finns stora utmaningar att få till en omställning i praktiken och att det krävs ett förändringsdrivande utvecklingsarbete för att lyckas. Vi saknar ett större systemperspektiv i beskrivningen av arbetssätt, som skulle visa hur de på kort tid kommer att skapa kapacitet och nå den omfattning av omställning som behövs. Programmet skulle stärkas av en tydligare beskrivning av arbetssätt för tvärgående systemförändrande arbete mellan Stockholms stads verksamheter och av att lyfta vikten av att specifika resurser avsätts för att verka förändringsdrivande i olika områden. Vår erfarenhet är att det behöver finnas tydliga förväntningar på berörda förvaltningar och bolag att bidra med tid och resurser för att skapa ett systemomställande arbete som kan pågå parallellt med kärnverksamheten.

Stockholms stads stadsledningskontor skriver i sitt tjänsteutlåtande att integrering av miljöprogrammet i stadens överordnade system för ledning och uppföljning har brister och att uppföljningen behöver utvecklas. Det framgår inte vad dessa brister är eller beror på, men då det systematiska arbetet är en viktig grund för det mer förändringsdrivande arbetet är det förstås viktigt dessa åtgärdas. Göteborgs Stad har infört ett miljöledningssystem¹ för att alla förvaltningar och bolag ska arbeta systematiskt med ständiga förbättringar för att nå målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030. En skillnad mot Stockholm stad är att alla stadens verksamheter ska ta fram mål och åtgärder för att bidra till stadens mål och integrera det arbetet i sin ordinarie planering och uppföljning; i Stockholm är det endast de med genomförandeansvar i programmet. Miljöförvaltningen i Göteborg ger även ett behovsanpassat stöd och följer upp förvaltningarnas och bolagens systematiska miljöarbete årligen genom stödjande interna miljörevisioner. Vi kan konstatera att miljöledningsarbetet fungerar pådrivande och kanske kan även Stockholms stad gynnas av ett liknande arbetssätt.

Variation i detaljeringsgrad

Miljöförvaltningen noterar att det över lag finns en ganska stor variation i detaljeringsgrad och tydlighet i programmet. Exempelvis finns det för vissa mål tydligt kvantifierade målsättningar medan andra mål är mer vaga. Samtidigt kan det saknas ett förtydligande i vilken grad delmålen bidrar till att uppfylla huvudmålen, exempelvis hur mycket klimatpåverkan från transportsektorn behöver minska (mål 2.2) för att nå ”Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck” (mål 2). För vissa mål är det tydligt och med hög detaljeringsgrad beskrivet hur staden ska agera, exempelvis ”Vid anläggning av nya ytor samt uppgradering av befintliga ytor ska miljövänliga, biologiskt nedbrytbara material vara norm” (från målet ”Ett giftfritt Stockholm”). För andra mål är det mer övergripande beskrivet. Vissa av de mer detaljerade delarna skulle kanske vara bättre lämpade att samlas i någon typ av reglerande styrande dokument.

Gemensamma utmaningar

Slutligen ser miljöförvaltningen att Göteborgs Stad och Stockholms stad delar flera ambitioner och utmaningar inom miljö- och klimatområdet och vi hoppas kunna fortsätta samverka med Stockholms stad kring många delar av programmet; inte minst när det

¹ [Systematiskt miljöarbete - Miljö och klimat Göteborg 2030 - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/om-goteborg/planering-och-utveckling/miljo-och-klimat/miljoledningsystemet)

gäller komplexa frågor kring klimatomställning och de många utmaningar som finns kopplat till indikatorer och uppföljning av miljömål.

Ärendet har handlagts av:

Kristofer Palmestål

Miljöutredare

E-post: kristofer.palmestal@miljo.goteborg.se

Telefon: 031-368 39 06